

Bjerg Vik

USKORO ĆE ŽETVA

U sumrak se pojavila mačka noseći neku životinjicu.

Bila je prilično velika, pa su isprva mislili da je pacov. Digoše se i sidoše sa trema u dvorište da pobliže pogledaju. Mačka ispusti zverčicu na uzvišicu; stvorenje se nije pomeralo. On ga uze za zadnje noge i podiže ga. Krzno je bilo sivosmeđe, a očice su bile zativorene. Uši su bile izdužene i nežne poput dugih zašiljenih noktiju. Duge šape na zadnjim nogama nisu dozvoljavale sumnju.

Mladunče zeca.

On ga spusti na zemlju. Mačka omirisa životinjicu, pokušavši šapicom da ulovu da malo života, ali zeče je bilo mrtvo. Mačka se zatim smiri, ipak zadovoljna. Nije izgledala zainteresovana da jede plen.

"Grehota", reče ona.

"Ništa ne možemo da uradimo", reče on. "Ne možeš da vaspitavaš mačke da ne love."

"Šta misliš koliko je mladunče staro?"

"Ne starije od nedelje ili dve."

"Ali majka? Zašto nije pazila na njega?"

"Nemaju običaj da paze. Odbacuju ih od sebe što pre mogu. Ako je moguće odmah čim ih rode. Jedno ovde, drugo tamo. To se zove bačeno zeče, kada nađeš njihovu mladunčad."

Ponovo su seli uz zid kolibe.

Kapljanje u vedru sa vodom ispod oluka sa krova zvučalo je kao otkucavanje velikog sata. Leto je bilo hladnjikavo i kišno. Zeleno rastinje, sjajno od kiše, oblikovalo je široki pojas oko imanja. Voda je bila sivkasta i mirna. Jato galebova je kružilo nad jednom od deponija, neko je upravo odložio otpad.

"Nisi čula za bačene zečice?"

"Ne."

"Tako se to zove, iz prvog prolećnog legla, zeče se odbacuje. Možda se brinu bolje posle tog prvog prolećnog 'porodaja', čujem da ljudi nailaze na legla sa jednim mladunčecom, ili dvoje, i to uvek u rano proleće."

"Kako je to užasno da se odnose tako prema svojim mladuncima."

"Pa moraju valjda i na sebe da paze. Odrasle životinje, mislim."

Krici galebova se više nisu čuli.

"Tako je tiho", reče ona.

Mora da je to rekla mnogo, mnogo puta tokom poslednjih nekoliko dana.

"Prijatno i tiho", reče on.

Ona klimnu. Profil joj se ocrtava na pozadini tamnog zida kolibe.

"Ovome smo se oboje radovali", reče ona. "Čekam kao da će svakog časa oboje da se pojave na stazi."

"Zamolićemo naše prijatelje da nam dođu u goste. Sigurno će pristati."

"Znam."

Malo zatim ona prekri kuhinjski sto kariranim stolnjakom. Dala se u raspoređivanje urolanih salveta i porcelanskih tanjira i slamne ikebane u posudi od plavog stakla. Isekla je tanke kriške slanine, složila sveže kuvano povrće na pladanj, iznela je buter i mlade krompiriće. Morska so. Pivo.

"Treba nam još nešto za piće", reče on i uze bocu domaće rakije iz frižidera; staklo je bilo orošeno od hladnoće. Seli su jedno nasuprot drugome, tako su često činili. Ne tako često samo njih dvoje.

"Pomisli samo, da mačka uhvati zeca", reče ona.

"Ovde je hvatala samo puhove i miševе."

"I ptice"

"Tako malo jedeš". Reče on.

Ona pogleda kroz kuhinjski prozor, okna su zamagljena od pare koja se puši iz tople hrane. Malo od istog oblaka se nalazi i u njenom pogledu.

"Sutra nastavljam da sečem drvo za ogrev", reče on. "Ako želiš, možeš da mi pomogneš."

Ona klimnu.

"Ne smeš da se sekiraš zbog tog zečeta", reče on. "Osim toga čuo sam da mnoge od njih ionako napadaju druge grabljivice. Ne mogu ni oka da sklope, sigurno spavaju podignutih kapaka, pa ih napadaju insekti, i imaju strašne infekcije."

Nastaviše da jedu u tišini.

Nečujni mrak gmiže duž zidova kuće, kuhinjski prozor je jedino otvoreno oko njihove kuće, mala oaza puna žućkaste svetlosti. Sova proleprša gotovo bešumno sa grane na granu bresta, dva promukla dvotaktna krika se zatim začuše još jednom u noći.

Ona je u sobi sa još nekim drugim ljudima.

Ne zna tačno ko su oni. Obuzima je osećanje opasnosti.

Odmah zatim čuje glasove. Neko ulazi u kuću. Glasovi su jaki, i preteći.

Ona shvata da žele da otključaju bravu. Da je muče. Ruke i noge žele da joj vežu, da ih otpilaju, to joj je sasvim jasno.

Pokušava da se išunja na zadnja vrata. I munjevito, dok stranci ulaze u sobu, ona kao bez glave pojuri napolje, bežeći iz kuće koja odjekuje od divljih krikova, bestijalnih, užasnih.

Mokra je od znoja kada se probudila.

Sledećeg popodneva vide da mrtvo zeče još leži u travi ispred kuće.

On sipa benzin i ulje u motornu testeru. Kišica sipi, i on je obukao žutu vindjaknu preko džempera.

"Eno ga još leži", reče ona ogorčeno. "Zar ne možeš da ga odneseš?"

"Mislio sam da ga mačka hoće."

"Trebalo je do sada i đubre da spališ."

"Vlažno je."

"Možeš da sipaš benzin."

On odloži motornu pilu. Stare patike škripe u vlažnoj travi, leđa ispod žute vindjakne su tiha.

Ona više ne želi da gleda mrtvo zeče. Ušla je u kuhinju. Tišina je jednako čudna i unutra i napolju.

Svršila je sa čišćenjem i pranjem. Nikada oko njih nije bilo tako čisto i uredno. Gotovo da može da izgleda kao da tu niko ne živi. Sede za kuhinjski sto, otpi gutljaj kafe koja se ohladila. Mogla bi da se prošeta, da potraži ribizle, kiša više ne pada tako jako. Može da opere posteljinu i ubruse, ali zbog vlage se neće brzo osušiti. Mogla bi čamcem i u varoš, u kupovinu, treba im pivo i svež hleb.

Možda ih u pošti čeka i neko pismo. Ili razglednica.

Na kraju se odlučila da potopi posteljinu i ubruse u vodu.

Pogledala je šta imaju od hermetično upakovane hrane u podrumu, i zapisala dve-tri napomene na rol-cedulji koja je okačena pored svetlosnog prekidača. Zatim je ponovo sela za kuhinjski sto.

Motorna pila je sekla i drvo i tišinu iskričavim režanjem.

Skuvala je svežu kafu, prelistala stare novine. Mačka je spavala nasred kuhinje, sklupčala se na jednoj vunenoj prostirki. Odmah pošto se ponovo začula motorna testera, ona uvuče ramena; naježila se.

U hodniku je uzela sivkastu vetrovku, oko kose je povezala šal i obula gumene čizme.

Još nije potpalio otpad. Ali zečeta više nema.

Popela se na uzvišću. On je bio oborio dve suve breze i jedno stablo je već isekao na odgovarajuće dužine. Drvo je na kocke sekao sekirom.

Cepanice nisu pogodne da bi ih natovarila u tačke, a i previše je uzbrdo. Ona je išla gore-dole, prevalila je isto rastojanje, 60-70 metara svakom deonicom, noseći naramak drveta za ogrev, i ispustila ih, malčice nervozno, pored zida kolibe. Male frajljice, mali dragoljubi i zvončice su još bili u cvetu. Ovde nema više tako mnogo malih lopova, štetočina i cvetokradica... Čak i poljske jagode stoje nedirnute, velike, tamnocrvene. Ne može da se seti da je videla poljske jagode u tako pozno leto. Možda je to zbog kiše i neuobičajene hladnoće. Hodala je gore-dole uzvišćom u ujednačenom tempu, isti pokreti, isti pogledi cveća, koji se mimoilaze sa njenim sopstvenim rupicama u obrazima, ista mesta na koja se mora paziti, koja izbegavaju njene gumirane i učizmenjene noge, glatko stenje, neravnine i korenje o koje se može saplesti. Nošenje tereta joj smiruje misli, ili je samo čini praznom. Drvo je teško, sve oseća u ramenima. On ponovo počinje da pila da bi isekao i drugo deblo. Ona stade da slaže cepanice uz zid. Pokušala je da ih složi na urednu gomilu, tako da komadi drveta dobro leže jedan na drugome.

Osamnaest i dvadeset godina.

Neverovatno je kako su toliko odrasli. Dečak i devojčica koji su se pentrali uz nameštaj i skakali svuda po imanju, preskakali potoke i rupe... Sada imaju svoje sopstvene staze.

Ona nastavi da slaže pšenicu. Oznojila se. Terala je komarce sa lica. I protiv svoje volje počela je ovaj posao, a sada joj je postalo jasno da joj fizički napor čini dobro.

Udahnula je miris bele brezovine punim plućima.

Taman su završili sa slaganjem drveta za ogrev kada je počela da pada kiša.

Seli su za kuhinjski sto sa kafom i nekoliko kriški hleba. Kiša je lila, šibala je gustim mlazovima i krov i drveće, tukla o pločice od škriljaca, tako jako da su crepovi zveketal. Vetro sa vodom je već bilo puno.

"Sada će otpad da bude još vlažniji", reče ona.

"Evo, to ću sutra prvo da uradim", reče on predajući se. "Ionako nikad nije dovoljno vlažno, znaš?"

"Ovo sa ogrevom si se dobro setio", reče ona.

"Zar ne misliš da je dobro imati ogrev?"

"I nova staza dole je takođe tvoja ideja. Nije nam baš bila neophodna."

"Ali istina je da mi je bio merak za tu stazu."

"Niko ne pita šta je meni merak."

Ona okrete profil prema kuhinjskom prozoru, niz koji su se slivali mlazevi kiše. Žile na vratu su zategnute kao da su španovane na tkačkom razboju.

Kiša iznenada stade.

On ponovo izađe napolje, ostavljajući za sobom otvorena vrata.

Ona zastade u dovratku. Pejzaž pod velom kišne izmaglice je pogodi svojom nemom lepotom. Oblačno, perjasto-sivkasto, vlažnjikavo raspoloženje u svom tom sjajnom, mokrom, sada smernom zelenilu – valjda zahvalnom na kiši! – bio je to sloj po sloj različitih nijansi zelene boje. Srebrnasti tonovi, tišina, vlažnost. Osećalo se samo tkivo svega oko nje, sva čednost je bila u svežoj kišnoj kupki. U dnu prizora primetila je suncokret i cveće je isijavalo oranž znakove, kao auru, okruženo blagom sivkastom svetlošću. Duboki mizanscen slike je mat, nejasan, klizav, kao da ga gleda kroz vodu.

Dopustila je da je krajolik gotovo usisa u sebe. To je bilo kao oproštaj. Ili uteha.

Nije uspeo da zapali otpad.

Vatra se samo trgla, i pre nego što bi se razgoropadila, usahla je, ostavljajući samo žućkasti dim, a i sam dim je tuberkulozno cvilio od vlage.

Spremiše se za put. Ona izvede mačku pre nego što je zaključala vrata, uze ruksak, prazne boce i cedulju sa spiskom potrepština.

Iz poderotina plavog neba, kratka sunčeva namigivanja obasjavaju vlažni pejzaž. Svetlo izgleda čisto, kao da je emajlirano. Zvona crkvice stoje na milost i nemilost svetlu, metalno se kikoćući, kao da hiljadu jezičaka ćeretaju unutra, izgledaju kao da samo što ne progovore.

Šuma miriše na kišu i leto.

On se prvi ukrcao. Odložio je torbu, prihvatio vreću sa praznim bocama koju mu je pružila, onda se popela i ona i odvezala uže. Uključio je motor, ona sede na središnu prečagu čamca, on ostade pozadi držeći ruku na malom ručnom motoru.

Sunca više nema. Sloj oblaka se svetli umesto njega, isijava upijenu svetlost, tiho iznad mora. Galebovi kruže iznad svojih gnezda na liticama. Mladunci su dosad već toliko porasli da su dostigli veličinu odraslih ptica, samo se perje razlikuje, sivlje je, više nalik stenju na kojima se gnezde, a i pokreti su malčice krući.

Jedan čovek izlazi iz pivare. Pas ga prati, on se polagano penje stepeništem. Žuto korito je na stolu pored zida. Svetlocrveni ubrus se suši.

Više koliba je prazno. Poslednji su dani jula, leto je bilo hladno. Po unutrašnjosti je nisko rastinje i dalje u punom rastu, na kamenitim obalama galebovi ne smanjuju gužvu. Plima je.

Pristaju odmah pored radnje. On prvi izlazi na kopno, uzima užu i vezuje čamac za jednu od bolti. Mala bakalnica domaće radinosti je pokušavala da se pretvori u neku vastu samoposluže, radnja je tražena i nemoguće ju je zaobići. Pivo prodaju u tišini zadnje prostorije...

"Kupi nešto dobro", reče on dok se stušio ka podrumu pića...

Ona počne da vadi namirnice sa polica prema spisku sa ceduljice; u radnji je bilo tiho. Gospođa pored kase je pričala o jednom letu, mnogi su pre kraja sezone otputovali kući. Kaže da ima svežih zemički na polici za hleb i pecivo. A imaju i jagode. Roba je plaćena i spakovana pre nego što se on pojavio iz stražnje prostorije sa kesom punom pića. Porazgovarali su časak sa kasirkom o vremenu, sve je kiša upropastila...

Sedoše zatim natrag u čamac. Energični mali motor je upalio iz prve.

"Nadam se da ćemo stići kući pre nego što počne da pada kiša", reče ona.

"Valjda je ono što je trebalo danas da iscuri iscurilo", pomisli on.

Vratili su se istim putem.

Jedna žena isprazni korito sa vodom blizu zida kolibe. Dok se saginjala, suknja joj se uplitala oko nogu, i udari vetra su poput bajara oblikovali jake butine.

"Hoćemo li da se prošetamo malo pre nego što uđemo?", upita on.

On popravi kurs čamca. Ona ugleda divlje noćurke kako se pentraju uz planinske skute; cvetovi su bili bledožuti.

"Lepo što su ljudi otputovali kućama", reče on. "Tako će ovde biti još mirnije."

Ubrzo je isključio motor. Tiha dokolica u sivkastom sumraku prevremene jeseni, oči im zamiru u šumskom pejzažu. Nisu morali odmah kući.

"Želiš li da se prošetamo po kraju?"

Ona zavrte glavom.

"Pogledaj", reče ona. "Pogledaj patke."

Jato pataka se pojavilo iz senke keja, plivali su mirno, vredno, izvežbano. Kajak izniče iza njih, a zatim se krajevi plovila skupiše poput makaza, iskriviše i za trenutak potonuše. Na to je podseti dvokraka kolona pačića. Pljuskali su na mirnoj površini vode, prskalo je oko njih, izvijali su radoznale glavice, izgledalo je kao da trče po vodi.

"Možemo u selo, da potražimo ribizle", reče on.

Ona je i dalje gledala patke.

"Sigurna sam da će uskoro kiša."

On upali motor odlučnim potezom užeta.

Pristade pored pivare, a ona se iskrca u tišini. On joj pruži kese sa namirnicama, a kesu sa pićem sam spusti, pa se vrati u čamac da postavi sidro.

Počne da pada sitna kiša.

Mačka je ležala na stepeništu i čekala. Ona otključa, i unese kese. On odnese pivo u podrum.

"Da li si kupila nešto fino?", upita dok je ona raspakivala namirnice.

"Zemičke."

"I još?"

Ona zavrte glavom.

"Samo špagete i kobasice."

"Zašto?"

"Ako se deca iznenada pojave."

"Moraš jednom da utuviš u glavu da su otputovali! Gomila kobasica i špageta. Glupo."

On izvadi jedno pivo.

"Dabome. Ja sam glupava."

Ona tresnu kesu sa kolačima na kuhinjski sto.

"Ja neću ništa", reče ona kratko i zalupi vratima za sobom.

Kiša je padala celo veče.

Prepune bačve sa vodom su pevale, tako da se moglo čuti da im srkutavo curi voda iz usta. U povrtnjaku šuška vlažno i tiho. U peć su stavili nekoliko cepanica, i sede svako sa svojom knjigom. Mačka se smestila kod peći.

Kada je upalio vatru u peći, reče da je drvo za ogrev složila veoma lepo. I sama je videla da je dobro uradila posao, bele brezove cepanice lepo izgledaju uz zid.

Knjiga joj je skliznula iz šake.

Skoro se smračilo napolju. Četinari hvataju poslednje svetlo sumraka, ne žele to da propuste.

"Tako se plašim za tebe kada koristiš motornu pilu", reče ona.

On ispruži ruku i pomilova je po ramenu i šaci.

"Sada smo vala završili sa sređivanjem breza."

"Bogu hvala", reče ona.

Pogledaše se.

Vidi im se u licima da su se odavno navikli na svoja lica, ali nisu se još navikli da istražuju, da uočavaju razlike. Često odmaraju pogled na poznatim crtama lica drugih, i mirno susreću oči drugih. Ali kada gledaju jedno drugo... On je pomilova po ruci.

"Razumem da ti nedostaju", reče on. "I meni nedostaju."

Ona obori glavu. Uzak vrat izgleda nezaštićeno, i iznenada tako star. Duboko je uzdahnula.

"Tako je drukčije nego što sam zamišljala", reče ona tiho. "Gotovo kao da sam izgubila delove tela."

"Čuj", reče on. "Sove."

Izađoše u hodnik, i pažljivo otvoriše vrata. On je poneo džepnu lampu.

Promukli krici su dolazili sa bresta, i on upali baterijsku lampu. Videše jednu od sova, izgledala je četvrtasta, skoro bez ramena, tako sa glavom uvučenom u telo, nepokretna na jednoj grani, paralisana iznenadnim mlazom svetlosti. Onda su videli senku, druga sova se pomerila na drvetu.

Malo zatim ona odleprša, a i druga uzlete koji časak za njom. Obe ptice nestadoše u mraku.

On ugasi baterijsku lampu.

"Malčice je neprijatno", reče ona i strese se.

"I oni su u paru, i ptice takođe, mislim", reče on.

Ostali su da stoje na stepeništu. Sada su oko njih samo kiša i tišina planine.

"Tako je lepo i tiho ovde", prošaputa ona.

On klimnu.

"Uskoro će žetva", reče ona.

"Biće dobra", reče on.

Ona se primače i pripri uz njega.

Kiša je prestajala. Zvuci su savim laki, kao koraci nekoga ko se šunja. Zatim se čulo samo nešto poput tihog uzdaha u vlažnoj tami.

Spisateljica **Bjerg Vik** (Björg Vik) je rođena 1935. godine. Prevedena je na više od 30 jezika, uključujući i kineski i ruski. Po obrazovanju novinarka, radila je dugo u lokalnim novinama, a debitovala je rano – 1963, zbirkom priča *Nedelja posle podne*. Izbor iz dela: *Uskoro će žetva*, priče, 1982, *Mali ključevi*, *velika soba*, roman, 1988, *Ponovo zaborabljena petunija*, priče, 1985, *Priče o slobodi*, priče, 1975, *Elsi Lund*, roman, 1994. Napisala je i veći broj pozorišnih komada. Tri puta do sada nominovana za nagradu Nordijskog književnog saveta. Piše na bukmlou.

(Sa norveškog preveo i beleške sačinio Predrag Crnković)